

PATRIARHUL MIRON CRISTEA - DATE DIN VIAȚA UNUI MARE ROMÂN -

Miron Cristea a fost primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și un simbol al unității românilor. Despre marele ierarh ortodox s-au scris multe pagini, dar nici o lucrare nu a reușit până acum să cuprindă critic

păstorirea acestuia și epoca deosebit de complexă în care a fost întâistătorul Bisericii Ortodoxe și mare om politic. În

Arhivele Naționale din București câteva documente aflate în fondul Miron Cristea și în fondul Dudu Velicu, fostul său secretar, așteaptă să fie folosite.

Născut la Toplița, în Harghita, în anul 1868, Elie Cristea s-a bucurat de primirea unei educații deosebite la Gimnaziul săsesc din Bistrița, la Liceul românesc din Năsăud și la Seminarul Mitropoliei de la Sibiu. În toamna anului 1891 s-a înscris la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Budapesta. S-a bucurat de sprijinul mitropolitului Miron Romanul, care i-a devenit ocrotitor și îndrumător. De aceea, în semn de cinstire, la călugărie i-a luat numele. Încă din anii petrecuți la Budapesta s-a remarcat ca lider al studențimii românești din universitățile austro-ungare. La încheierea studiilor universitare a susținut teza de doctorat „Viața și opera lui Mihai Eminescu”, în limba maghiară, prima lucrare din istoria criticii eminesciene. Elie Cristea este cel care a folosit în lucrarea sa sintagma „luceafărul poeziei românești”, devenită clasică și utilizată astăzi de majoritatea iubitorilor de poezie.

Întors la Sibiu, mitropolitul Miron Romanul l-a numit secretar al Arhiepiscopiei.

Astfel, a luat parte la lupta pe care românii transilvăneni o duceau pentru apărarea identității naționale în fața politicii de deznaționalizare aplicată cu duritate de guvernul maghiar.

Pentru doi ani a fost redactor șef al publicației „Telegraful român”, dându-i periodicului un puternic caracter naționalist

bine argumentat. Până la intrarea în monahism a fost un activ slujitor al Mitropoliei de la Sibiu, împlinind cu seriozitate misiunile primite.

Mitropolitul Ioan Mețianu a preluat conducerea Mitropoliei Transilvaniei într-o grea perioadă pentru Biserica Ortodoxă, care era amenințată de hotărârile antiromânești adoptate de guvernul de la Budapesta. În acest moment de grea cumpănă pentru românii din Austro-Ungaria, Elie Cristea a fost ales președinte al departamentului Sibiu al ASTREI, asociația care lupta cu bune rezultate pentru păstrarea identității culturale a românilor ardeleni.

Activitatea sa misionară a luat o nouă dimensiune după ce a fost ales episcop la Caransebeș. Situația dificilă în care se găseau românii transilvăneni a fost agravată de izbucnirea Primului Război Mondial. Totodată, alegerea ca mitropolit a lui Vasile Mangra, în toamna anului 1916, a făcut și mai complicată viața clerului și credincioșilor ardeleni în ultimii doi ani ai războiului. Zeci de preoți au fost aruncați în temnițe și lagăre din Ungaria, unde au avut de îndurat mari lipsuri și un tratament inuman. Câțiva preoți români au fost uciși de condițiile grele de detenție. Școlile românești aflate în județele situate de-a lungul arcului carpatic, în ceea ce autoritățile maghiare au numit „zona culturală”, au fost închise, iar învățătorii au fost trimiși pe front.

Zeci de mii de români ardeleni au murit în tranșeele Primului Război Mondial. Cu toate suferințele îndurate, românii ardeleni au luptat pentru unirea cu România, iar episcopul Miron a avut un rol important în evenimentele timpului.

Încheierea războiului a transformat multele umilințe îndurate în cea mai mare împlinire națională, unirea tuturor românilor. În marele elan național ce i-a cuprins pe transilvăneni, episcopul Miron Cristea al Caransebeșului a participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia (1 decembrie 1918), unde a rostit o emoționantă cuvântare.

Ca recunoaștere a rolului său în înfăptuirea Marii Unirii și în lupta pentru drepturile românilor din Imperiul Austro-Ungar a făcut parte din delegația care a prezentat actul unirii la București. Dificultățile prin care a trecut Mitropolia de la București în timpul războiului au determinat demisia mitropolitului primat Conon Arănescu Donici. Clerul ortodox a ajutat la susținerea societății românești în timpul războiului. Se ridica însă o nouă societate românească în care religia nu mai era percepută doar ca un fenomen social și ca formă de exprimare a identității naționale, ci chiar fiind văzută ca mod de viață ce a cuprins treptat și elitele intelectuale. Marii oameni de cultură și tineretul intelectual au format fermentul unei societăți în căutarea identității. În gândirea multora, rădăcinile poporului român erau înfipte în lumea satului și în altarul bisericii, în inima țăranului și în slujirea preotului.

Imediat după război, Biserica Ortodoxă a trecut la realizarea propriei uniri.

De aceea, alegerea unui transilvănean în scaunul de mitropolit primat devenea o necesitate. În decembrie 1919, Miron Cristea a fost ales în fruntea Mitropoliei de la București. În urma acestei alegeri, procesul de unificare bisericească

a căpătat o nouă dinamică, fiind cerută ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de patriarhie într-o țară care după război își dublase suprafața și numărul de locuitori. Legislația bisericească a încercat impunerea unei autonomii în relațiile cu statul, dar și păstrarea unor strânse legături cu acesta în interes național. De altfel, țara, aflată într-o perioadă de organizare politică și socială, căuta ajutorul Bisericii Ortodoxe în rezolvarea coeziunii dintre fostele provincii românești. Îmbrățișată de majoritatea românilor, Biserica Ortodoxă avea un statut aparte, iar Constituția din 1923 o declara Biserică dominantă. Înființarea patriarhatului a contribuit major la creșterea prestigiului clerului ortodox român. Noua organizare bisericească era puternic influențată de modelul transilvănean, care solicita implicarea laicului ortodox în viața Bisericii. Miron Cristea a realizat că, pentru conducerea Bisericii, era necesară creșterea autorității patriarhului și realizarea unei armonii cu autoritățile politice de la București.

Un eveniment religios important în istoria României l-a constituit încheierea Concordatului cu Vaticanul, aprobat de Parlament în 1929. Acest act politic a marcat fundamental păstoria patriarhului Miron Cristea. Situația s-a agravat prin adoptarea Legii pentru regimul general al

Cultelor, redactată în spiritul Concordatului, care a nemulțumit pe credincioșii ortodocși.

La rândul său, clerul ortodox simțea nevoia de a avea un cuvânt de spus în societatea românească, mult diferită de cea de dinainte de război. Biserica Ortodoxă era chemată să facă față provocărilor societății moderne în plină afirmare. Aceasta era văzută ca singura capabilă să preia conducerea lumii ortodoxe după căderea Rusiei sub comunism. Frica față de comunism era o realitate prezentă în rândul clerului, care considera că atitudinea anticomunistă se impunea ca o datorie religioasă.

În perioada interbelică remarcăm o creștere a rolului Patriarhiei Române în lumea ortodoxă, facilitată de calitatea deosebită a clerului pregătit în facultățile de teologie din țară și din străinătate.

Numirea de ierarhi de mare valoare în fruntea unor noi episcopii a contribuit la creșterea prestigiului preoțimii românești. Facultățile de teologie, academiile teologice și seminariile au contribuit la pregătirea unui numeros cler și multor teologi cu vocație. Numărul publicațiilor bisericești a crescut, iar calitatea academică a acestora a devenit evidentă. Înființarea de noi episcopii, care aveau în fruntea lor ierarhi destoinici, a contribuit la creșterea autorității clerului în parohii. Înființarea unor fundații și asociații bisericești a ajutat, de asemenea, la ameliorarea condiției preoților, care se confruntau cu dificultăți în parohii.

În plan extern, patriarhul Miron Cristea a încurajat dialogul cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, dar și cu primele organizații ecumenice. Sprijinită de mari profesori și teologi, Biserica Ortodoxă Română și-a înălțat glasul în timpul tuturor întrunirilor interortodoxe și interconfesionale, contribuind mult la apropierea frățească dintre creștini, dar și la afirmarea gândirii teologice românești.

Personalitatea, echilibrul și calitățile patriarhului Miron au contribuit la clădirea bunei imagini pe care clerul ortodox

a avut-o în societatea românească interbelică. De aceea, la moartea regelui Ferdinand, când nepotul său minor Mihai I a devenit rege al României, s-a înființat o regență din care a făcut parte și patriarhul. Este demn de remarcat efortul patriarhului Miron pentru ca regența să fie funcțională. Această experiență politică i-a oferit patriarhului pregătirea necesară unui lider național. Regele Carol al II-lea a avut întotdeauna o considerație deosebită față de patriarhul Miron.

Calitatea patriarhului Miron de bun cunoscător al fenomenelor sociale și al mișcărilor politice s-a dovedit în momentul afirmării Mișcării Legionare, organizație politică ce a îmbrăcat treptat haina extremismului. Cooptarea preoților în Mișcarea Legionară s-a datorat nu atât unui program politic, cât mai cu seamă limbajului folosit, ce abunda în termeni religioși, și cultivării unui respect față de credința ortodoxă.

Acest discurs măgulea orgoliul multor preoți, în special al celor din orașe, care se confruntau cu primele manifestări ale unei societăți ce intra treptat într-un proces de secularizare. Patriarhul Miron a realizat pericolul pe care îl reprezenta Mișcarea Legionară pentru societatea românească și pentru Biserica Ortodoxă. Sunt numeroase documente parohiale emise de Patriarhie prin care se cerea clerului să nu se implice în disputele politice care erau surse de tulburare în tânăra societate românească. Violențele la care au ajuns să recurgă legionarii au întristat pe patriarh. În pastorală din 1934,

adresată clerului și credincioșilor după asasinarea primului-ministru I. G. Duca, patriarhul Miron considera că asasinatul a fost comis de „... exaltați, cu nervii zdruncinați, care în fanatismul lor bolnav să creadă că fac o bravură, suprimând prin violență un fruntaș al țării. Dar grosul tinerimii nu poate să-i aprobe, nici să-i urmeze”. Ierarhia nu mai accepta gesturile politice extreme în care involuntar începuse să fie trasă și ea. Mișcarea Legionară era văzută ca un pericol nu numai pentru societate, ci și pentru Biserică. Doctrina legionară propovăduia crearea unei societăți românești prin violență și crimă.

Majoritatea preoților nu au acceptat ideile extremiste, fiind membrii ai partidelor politice istorice. Legionarismul era un pericol și pentru regele Carol al II-lea. Între Carol al II-lea și legionarii a fost un război permanent. Luptele politice inutile și creșterea amenințării extremismului au dus la instaurarea dictaturii regale. În acest moment, regele Carol al II-lea a apelat la ajutorul Bisericii

Ortodoxe, singura instituție solidă într-o societate aflată în permanente conflicte. Numirea lui Miron Cristea în fruntea guvernului, în 1938, a fost primită bine de mulți dintre liderii politici interbelici. Gestul patriarhului era lăudat de Nicolae Iorga: „Am intrat acum sub blânda oblăduire a cârjei...”, și mulți sperau ca viața politică să cunoască o calmare după sterilele lupte politice care nu aduseseră decât nemulțumiri populației care avea mari așteptări de la clasa politică. Patriarhul era un lider respectat de toți politicienii.

Cu prilejul adoptării noii Constituții, cea a dictaturii regale, patriarhul Miron a rostit un adevărat rechizitoriu la adresa partidelor politice: „Astăzi s-au mai distrus zarva, certurile, bătăile electorale și chiar omorurile și în locul lor se va întrona liniștea, munca, pacea și unirea, pecetluite de frățeștile îmbrățișări ale poporului, ca în timpurile legendare”.

Au existat însă și preoți care nu au văzut cu ochi buni implicarea directă a patriarhului în viața politică. Preoții legionari au fost cei care l-au criticat pe patriarh pentru ajutorul oferit regelui Carol al II-lea. Cea mai mare parte a preoților a rămas însă credincioasă familiei regale. Secondat de ministrul de interne, Armand Călinescu, guvernarea patriarhului Miron a luat o serie de măsuri împotriva abuzurilor săvârșite de legionari și a reușit să impună un oarecare consens social. Scena politică românească a fost însă bulversată de eliminarea, din porunca regelui, a legionarilor, întemnițați în frunte cu liderul Corneliu Zelea Codreanu. Acțiunile antilegionare au continuat cu arestarea principalilor conducători ai Gărzii de Fier. Gândită să elimine violența, acțiunea regelui a instaurat nesiguranța și a întunecat guvernarea patriarhului.

La începutul anului 1939 era vizibilă suferința care mistuia sănătatea patriarhului Miron. Epuizat de numeroasele obligații pe care le avea ca prim ministru și ca întâistător al Bisericii Ortodoxe, a fost nevoit ca la sfârșitul lunii februarie să plece pentru odihnă la Cannes. Cu toate eforturile medicilor, patriarhul Miron a murit la 6 martie 1939. Trupul său neînsuflețit a fost adus în țară. Slujba de înmormântare a fost săvârșită la catedrala patriarhală din București, unde a și fost înhumat. În mormântarea patriarhului a fost fastuoasă, regele Carol al II-lea fiind impresionat de protocolul organizat cu această ocazie. Un remarcabil necrolog a fost rostit de mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, care a evocat marea personalitate a primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, ocolind să amintească de rolul său politic în societatea românească interbelică.

Din partea autorităților statului a vorbit Armand Călinescu, președintele Consiliului de Miniștri. Dintre patriarhii Bisericii Ortodoxe Române, Miron Cristea se distinge prin puternica sa personalitate, prin afirmarea ca lider religios și politic într-o perioadă de înflorire a societății românești, dar și de turbulențele perioadei interbelice.

Pr. Conf. Dr. CLAUDIU C. COTAN

*Facultatea de Teologie Ortodoxă,
Universitatea „Ovidius” din Constanța,
Parohia Delea Nouă-Calist, București*